

RAPORTTI

11 .01.2022

Jakelu

Viite: Keski-Pohjanmaan liiton sisäisen valvonnan ohje 2020

KESKI-POHJANMAAN LIITON SISÄISEN VALVONNAN RAPORTTI VUODELTA 2021

1. Asian tausta

Valtiovarainministeriön yleisohjeen (*SISÄINEN VALVONTA, RISKIENHALLINTA JA SISÄINEN TARKASTUS*) mukaan sisäinen valvonta tarkoittaa talousarvioasetuksen mukaan menettelyjä, joilla varmistetaan talouden ja toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus, varojen ja omaisuuden turvaaminen sekä oikeat ja riittävät tiedot viraston ja laitoksen taloudesta ja toiminnasta.

Menettelyt ovat osa ohjaus- ja toimintaprosesseja ja organisointiratkaisuja. Sisäinen valvonta on koko organisaation asia, se varmistaa tavoitteiden ja hyvän hallinnon toteutumisen.

Riskienhallinta tarkoittaa koordinoitua toimintaa, jolla organisaatiota johdetaan ja ohjataan riskien osalta. Se on systemaattista ja jatkuvaa toimintaa, jonka avulla tunnistetaan, analysoidaan, arvioidaan, käsitellään ja seurataan riskejä. Riskienhallinnan avulla varmistetaan tavoitteiden saavuttaminen ja turvataan toiminnan jatkuvuus ja toimintaedellytysten säilyminen.

Sisäisen tarkastuksen tehtävä talousarvioasetuksen mukaan on selvittää johdolle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisuus ja riittävyys. Sisäinen tarkastus arvioi näiden toimivuutta ja tehokkuutta sekä voi tukea asiantuntijana organisaation kaikkia tasoja riskienhallinnan toteuttamisessa. Viraston sisäisen tarkastuksen ohjesäännössä määritellään sisäisen tarkastuksen menettelyistä ja asemasta organisaatiossa.

Keski-Pohjanmaan liiton sisäisen valvonnan ohje uusittiin keväällä 2020 ja hyväksyttiin maakuntahallituksessa 15.6.2020 § 59. Sisäisen valvonnan yleisohjeen kohdan 8 mukaan toimialojen päälliköt raportoivat maakuntajohtajalle kirjallisesti kaksi kertaa vuodessa (30.6. ja 31.12. mennessä) havainnoistaan sisäisen valvonnan osalta. Kiireellisiä toimia edellyttävät havainnot on tehtävä viipymättä.

Sisäisen valvonnan ohjeen mukaan maakuntajohtaja antaa vuosittain maakuntahallitukselle raportin sisäisestä valvonnasta, joka pohjautuu päälliköiden raportointeihin ja muihin havaintoihin. Maakuntahallitus antaa vuosittain toimintakertomuksessa arvion merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä toimenpiteistä havaittujen puutteiden korjaamiseksi.

2. Sisäisen valvonnan arvio Keski-Pohjanmaan liiton toiminnasta vuonna 2021

Keski-Pohjanmaan liiton eri toimialojen toiminta vuonna 2021 on perustunut maakuntavaltuuston 26.11.2020 (17 §) hyväksymään toiminta- ja taloussuunnitelmaan. Yleisarviona vuoden 2021 toiminnasta voidaan todeta, että vuodelle 2021 suunnitellut tehtävät ovat toteutettu hyväksytyyn toiminta- ja taloussuunnitelman mukaisesti ja suunnitellusti.

Merkittävän poikkeaman toimintasuunnitelmassa esitettyyn aiheutti maaliskuussa 2020 Suomeen maailmalta levinnyt koronavirusepidemia, jonka seurauksena liiton toimintaa on vuosina 2020 ja 2021 muokattu vastaamaan paremmin koronavirustilanteen aiheuttamia haitallisia vaikutuksia liiton toimintaan, valtiojohdon asiasta antamia ohjeita noudattaen.

Konkreettisia koronavirustilanteesta aiheutuneita muutoksia suunniteltuun toimintaan ovat olleet esimerkiksi etätyösuosituksen käyttöönotto ja soveltaminen, jonka vuoksi pääosa henkilöstöä työskenteli vuonna 2021 pitkälti etänä. Koronavirustilanteen laajettua liiton toimintasuunnitelman mukaisia tapahtumia, kokouksia ja työryhmätyöskentelyä muutettiin suunnitelluista tapaamisista verkkoympäristössä toteutettuihin kokouksiin. Ns. virallisista tai toimintasuunnitelman toteuttamiseen eri verkostoissa liittyvistä ja suunnitelluista 103:sta kokouksesta vain seitsemän (7) järjestettiin fyysisinä tapaamisina. Muut suunnitellut kokoukset järjestettiin etäkokouksina (93 %). Näiden lisäksi liitossa järjestettiin tai osallistuttiin päivittäin useisiin eri verkkokokouksiin eri verkostoissa, joilla turvattiin riittävä tiedonkulku, ennakointi, suunnittelukyky ja vaikuttaminen liiton tehtävien toteuttamiseksi. Verkkotyöskentelyssä onnistuttiin pääosin hyvin, koska tähän oli liiton toiminnassa varauduttu ja toisaalta henkilöstön verkkotyöskentelyosaaminen ml. yhteistyöverkoston jäsenet on pääosin hyvällä tasolla. Keski-Pohjanmaan liiton henkilöstön hyvä osaaminen ja liiton tietotekninen suorituskyky perustuu joulukuussa 2019 käyttöönotetun, uusimuotoisten digitaalisten palvelujen ympäristön osaamiseen, johon henkilöstö oli koulutettu jo ennen koronavirustilanteen puhkeamista.

Etätyösuosituksen ollessa voimassa on liiton toiminnassa aikaisempaa enemmän kiinnitetty huomiota tietoteknisten järjestelmien luotettavuuden ylläpitämiseen, tietosuojan ohjeistuksen kehittämiseen ja tietosuojan ylläpitämiseen sekä tietojen kalasteluyritysten estämiseen, joita toimintavuoden aikana ilmeni joitain kappaleita. Kaikki asiattomat, väärin perustein tehdyt ja petokseen viittaavat taloudellisen hyödyn kalasteluyritykset ovat raportoitu liiton ICT-palvelutasosta huolehtivalle Lounea Oy:lle sekä sen kautta Viestintävirastolle. Tapahtumien seurauksena henkilöstön tietoisuutta tietosuojasta on parannettu ja sähköpostien turvallisuutta on lisätty. Kokonaisuutena voidaan kuitenkin todeta, että koronavirustilanteesta aiheutuneet muutokset eivät ole kasvattaneet liiton toimintaan kohdistuvaa taloudellista riskiä, heikentäneet liiton talouden ja toiminnan laillisuutta tai

tuloksellisuutta taikka heikentäneet varojen ja omaisuuden turvaamista.

Valtioneuvoston ja LSSAVI:n asettamien kokoontumisrajoitusten seurauksena myös tärkeistä ja laajaa maakunnallista identiteettiä vahvistavat tapahtumat, kuten maakuntaviestin järjestäminen ja maakuntajuhla, jouduttiin perumaan. Tämä on heikentänyt lähinnä liiton näkyvyyttä maakunnassa.

Liiton edunvalvonta perustui vuonna 2021 henkilökohtaisten tapaamisten sijasta verkkotapahtumina järjestettyihin tapahtumiin. Kokonaisuutena arvioiden muuttuneesta toimintaympäristöstä ja koronavirustilanteen haitallisista vaikutuksista huolimatta, edunvalvontatyö ja vaikuttaminen kyettiin toteuttamaan suunnitellusti eikä muuttuneella tilanteella ollut erityisen suuria haitallisia vaikutuksia liiton edunvalvontatehtävien toimeenpanoon.

Koronavirustilanteen jatkuminen vuonna 2021 ja sen seurauksena toteutetut muutokset suunniteltuun toimintaan sujuivat kaiken kaikkiaan sujuvasti eikä liiton toiminta siitä suuremmin kärsinyt. Kaikki lakisääteiset tehtävät tulivat toimintavuoden 2021 aikana toteutetuksi.

Uusi maakuntahallinto muodostettiin kesällä pidettyjen kuntavaalien tulosten mukaisesti ja aloitti toimintansa syyskuussa 2021. Uuden luottamusmiesshallinnon päätöksentekoa vahvistettiin järjestämällä Keski-Pohjanmaan liiton toimesta lokakuussa 2021 liiton toimintaan ja laadittuihin suunnitelmiin liittyvät koulutusilaisuudet (kolme kpl) sekä laajempi, maakuntaliittojen toimintaan keskittynyt Kuntaliiton ja FCG:n järjestämä koulutuspaketti (kolme tapahtumaa) ostopalveluna. Tavoitteena oli lisätä uuden luottamusmiesshallinnon tietämystä Keski-Pohjanmaan liiton toiminnasta ja suunnitteluvaiheesta, jolla varmistetaan talouden ja toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus, varojen ja omaisuuden turvaaminen sekä oikeat ja riittävät tiedot viraston ja laitoksen taloudesta ja toiminnasta. Keski-Pohjanmaan liiton näkemys on, että uuden luottamusmiesshallinnon päätöksentekokyvykyys sekä liiton tehtävien tuntemus ovat perehdyttämisen seurauksena kehittyneet riittäväälle tasolle eivätkä aiheuta liiton toimintaan kohdistuvia riskejä.

Toimintavuonna 2021 rakennerahastotoiminta toteutettiin liiton parantamissuunnitelmaan mukaisesti, lainsäädäntöön perustuen ja hallintoviranomaisen antamia ohjeita noudattaen. Rakennerahastohenkilöstö osallistui toimintavuoden aikana aktiivisesti työ- ja elinkeinoministeriön järjestämään uuden ohjelmakauden 2021-2027 täydennyskoulutukseen. Suurin rakennerahastotoimintaan kohdistuva yksittäinen haaste tai riski toimintavuonna 2021 oli rahoittajahenkilöstön vaihtuvuus, jonka seurauksena uuden henkilöstön osaamiseen ja suunnitteluvaiheiden kehittämiseen on jouduttu kiinnittämään erityistä huomiota. Tätä työtä tulee jatkaa ennen kaikkea aikaisemmin tehtyjen rahoittajatoimintaa parantavien toimenpiteiden edistämiseksi liiton toiminnassa. Taloudellisia riskejä taikka lainsäädännön vastaisia tulkintoja ei Keski-Pohjanmaan liiton rakennerahastotoiminnassa ole vuoden 2021 aikana todettu taikka

liiton johdon tietoon saatettu. Samoin poikkeamia tai väärinkäytöksiä rahoittajan toiminnassa tai maksatuksessa ei toimintavuoden aikana havaittu.

Liiton välittävän toimielimen toimintaan oleellisesti kuuluva suunnitelma petosriskien torjunnasta on päivitetty tammikuussa 2020 ja saatettu hallintoviranomaisen (TEM) tietoon. Rakennerahastotoimintaan liittyviä petosepäilyjä taikka riskitilanteita ei toimintavuoden 2021 aikana havaittu. Toimintavuoden 2021 aikana käynnistettiin liiton hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen uudistaminen hallintoviranomaisen ohjeistuksen mukaisesti. Uusi kuvaus valmistuu kevään 2022 aikana.

Toimintavuonna 2021 liiton hallinnon kehittämistyössä keskityttiin tietosuojaohjeistuksen mukaisten toimenpiteiden, kuten tietosuojaohjeistuksen ja rekisteriselosteiden uudistamiseen sekä asiakirjajulkisuuden kehittämiseen. Henkilöstöasioiden käsittelyssä toiminnan tueksi otettiin käyttöön populus HR -ohjelma. Kirjanpitoa ja tilinpäätöksen sisältöä kehitettiin tilintarkastusyhteisön antaman palautteen osalta. Liiton konserniohje on laadittu ja maakuntavaltuusto on sen hyväksynyt 29.11.2021 (29 §) käyttöön otettavaksi. Liiton etätyöohje uusittiin syksyllä 2021 ja otettiin käyttöön 1.10.2021 lukien toistaiseksi.

Keski-Pohjanmaan liiton taloushallinnon järjestäminen ja vastuut sen osa-alueilla on kuvattu liiton säännöissä ja ohjeissa, joista keskeisimmät ovat hallintosääntö ja liiton hankintaohje. Toimintavuoden 2021 aikana liiton taloudenpidossa ei yleisesti ole havaittu tietoista ohjeiden vastaista menettelyä, epäsäännöllisyyksiä tai virheitä. Laskujen hyväksymisen yhteydessä ei ollut havaintoja liiton varoihin kohdistuneista väärinkäytöksistä. Tämä johtunee pitkälti parantuneesta ohjeistuksesta ja liiton toimintakulttuurista, jonka seurauksena aikaisemmin ilmenneet huolimattomuusvirheet ja epätarkkuudet ovat tunnistetusti jääneet pois taloudenpidosta. Liitolle ei toimintavuonna aiheutunut taloushallinnon toiminnasta taloudellisia menetyksiä.

Liiton laskujen käsittely on hyvällä tasolla, kohdennukset pääosin toimivat ja laskujen käsittely selkiintynyt. Laskujen erääntymisen aiheuttamilta lisäkustannuksilta on kyetty pääosin välttymään.

Liiton henkilöstötilanne on ollut toimintavuoden 2021 aikana pääosin HTV:n mukainen. Määräaikaisena olleen talous- ja henkilöstösihteerin tehtävän muuttaminen toistaiseksi olevaksi lisäsi liiton HTV-vahvuutta yhdellä. Toimintavuoden aikana tapahtui normaalin työkierron mukaisia siirtymisiä toisiin tehtäviin, jonka seurauksena sijaisuusjärjestelyiltä ei voitu välttyä.. Sijaisuusjärjestelmä aiheuttaa aina henkilötön kuormittumista, jonka vuoksi sijaisuuden aikaiset työt toteutettiin lähinnä tarkoituksenmukaisuusperiaatteella lakisääteisiin tehtäviin keskittyen.

Toimintavuonna 2021 riskienhallinta ja ennaltaehkäisy perustui vuonna 2020 maakuntahallituksen hyväksymään ja uudistettuun liiton riskienhallintasuunnitelmaan. Riskienhallintasuunnitelmassa

on pyritty kartoittamaan ja tunnistamaan työyhteisön toimintaan vaikuttavat ulkoiset ja sisäiset riskit. Samoin toimintavuonna 2021 tehdyt työsuojelutoimenpiteet ja koronavirustilanteen haitallisten vaikutusten ennaltaehkäisevät toimenpiteet ovat perustuneet maakuntahallituksen vuonna 2020 hyväksymään liiton työsuojelun toimintaohjelmaan (17.2.2020, 11 §) valtioneuvoston koronavirustilanteen seurauksena antamiin päätöksiin, joilla on vastattu liitoon toimintaan kohdistuviin työsuojeluriskeihin ja ylläpidetty liiton henkilöstön työkykyisyyttä kaikissa tilanteissa ja koronavirustilanteesta huolimatta.

Toimintavuoden 2021 aikana saatiin onnistuneesti päätettyä aikaisemmin merkittävän taloudellisen riskin muodostaneen Endomines Ab/Oy:n ja sen tytäryhtiö Kalvinit Oy:n kanssa solmitun pääomalainasuhteen takaisinmaksu erillisen 1.3.2021 allekirjoitetun takaisinmaksusopimuksen perusteella. Sopimuksen mukaisesti Endomines Ab/Oy palautti toimintavuoden 2021 loppuun mennessä pääomalainavelkakirjan mukaisen pääoman ja koron, yhteensä 365 522,41 euroa KP-Cobra Invest Oy:lle. Siten tämä merkittävä, kaksi vuosikymmentä liiton toimintaan vaikuttanut taloudellinen riski on lopullisesti liiton toiminnasta poistettu.

Toimenpiteitä työtyytyväisyyden ja työilmapiirin parantamiseksi jatkettiin toimintavuonna 2021 suunnitellusti. Liitossa toimeenpantiin työterveyshuollon suorittama työhyvinvointiin ja jaksamiseen liittyvä yksilökohtainen työkykyisyyden arviointi verkkokyselynä, jonka tulokset ja palaute on jaettu kullekin työntekijälle yksilöllisesti. Henkilöstön työhyvinvointitapahtumat järjestettiin toukokuussa ja joulukuussa 2021. Henkilöstön työhyvinvointia tukemaan otettiin liitossa käyttöön ePassi-palvelu, joka mahdollistaa yksilökohtaisen työhyvinvoinnin kehittämisen kulttuuri-, liikunta- ja työkykyisyyttä edistäviä palveluja ostamalla kunkin työntekijän omaan mielenkiintoon perustuen. Työhyvinvointiin ja jaksamiseen liittyvä työpsykologin luento järjestettiin henkilöstölle 10.12.2021.

Liiton henkilöstö on viime vuosina hyvin sitoutunut liitossa tehtyihin uudistuksiin ja muutoksiin, ja toiminta työyksikössä on pitkälti vakiintunut. Uudet henkilöt on perehdytetty tehtäviinsä ja työyhteisöön sekä liiton toimintatapoihin. Perehdyttämisohjelman sisältöä on pyritty kehittämään edelleen yksityiskohtaisemmaksi saadun palautteen perusteella.

Toimintavuonna 2021 jatkettiin liiton toiminnassa kahden kehittämiskeskustelun menettelytapaa, kun tammikuussa 2021 järjestetyn vuosittaisen kehityskeskustelun lisäksi kesäkuussa 2021 toteutettiin ns. puolivuotisarviointi, jossa tarkasteltiin työtehtäviin liittyviä tarpeita, työssä kuormittumista ja ajankäyttöä ensimmäisen kuuden (6) kuukauden työskentelyn perusteella.

3. Kehittämistarpeet

Hyvän hallinnon takeet turvataan perustuslain 21 §:n 2 mukaan lailla. Näihin takeisiin voidaan lukea kuuluvaksi kaikki menettelylliset perusoikeudet. Keskeisimmät niistä ovat julkisuusperiaate,

osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaaminen, perusoikeuksien turvaamisvelvoite sekä virkavastuu, joiden perusteet on määritelty erikseen perustuslaissa. Näiden periaatteiden toimeenpanoa tulee Keski-Pohjanmaan liiton toiminnassa ja hallinnossa edelleen jatkaa.

Nykyinen liiton henkilöstörakenne mahdollistaa perussopimuksen mukaisten ja lakisääteisten tehtävien toteuttamisen, joskin on johtamisrakenteeltaan raskas ja edellyttää kehittämistä. Liiton toimintaympäristössä ja toiminnassa tulee jatkossa korostumaan erityisesti Suomen kunnianhimoisen ilmastopolitiikan toimeenpano sekä tiedolla johtamisen ja digitalisaatiokehittämisen tarve, jotka edellyttävät lisähenkilöstöä esimerkiksi ilmastonmuutoksen hallinnassa, ICT-osaamisessa, liikennejärjestelmäsuunnittelussa ja ennakoituvuudessa.

Keski-Pohjanmaan liiton hallinnon kehittämiskohteeksi vuonna 2019 valittuja julkisen vallan käyttöön liittyviä hallinnon kehittämisen kehittämiskohteita jatkettiin määrätietoisesti myös vuonna 2020 ja 2021. Näitä ovat:

- Laadukkaan liiton lakisääteisten ja hallinnollisten asioiden valmistelun toteuttaminen.
- Henkilöstön virka- ja työehtojen mukaisen toiminnan yhdenmukaistaminen sekä virka- ja työehtosopimusten täysimääräinen noudattaminen.
- Sähköisen työajanseurannan toteuttaminen ottaen huomioon erityisesti etätyöskentelyn periaatteet ja vaikutukset. Saldokertymien purkaminen 2 – 4 viikossa kertymän syntymästä.
- Asianmukaisen työaika-suunnittelun puuttuminen liiton toiminnassa on edelleen puute
- Henkilöstön työyhteisötaitojen parantaminen. Kunkin työntekijän osalta asiaa on käsitelty tammikuussa 2021 toteutettujen kehittämiskeskustelujen yhteydessä sekä puolivuotisraportoinnin yhteydessä kesäkuussa 2021. Asiasta on järjestetty työpsykologin pitämä luento 10.12.2021.
- Asiakirjojen rekisteröinti ja kirjaaminen liiton asianhallintajärjestelmään M-Filesiin parantaminen ja kehittäminen lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.
- Arkistoinnin kehittäminen, tavoitteena arkistolain mukaisen arkistointijärjestelmän luominen Keski-Pohjanmaan liittoon toimintavuoden 2021 loppuun mennessä.
- Sisäisen ja ulkoisen tiedonkulun ja tiedottamisen kehittäminen.
- Taloudessa tavoitteena oli laskujen kierron nopeuttaminen, jossa havaintojen mukaan on edistytty.

Vuoden 2021 erityiseksi teemaksi nostettuun työtehtävien, työajan ja työkuormituksen tasapainon löytämisessä on edistytty, joskin havaintona on, että tehtävän vaihdoista johtuvat sijaisuudet ovat kuormittaneet henkilöstöä. Työkuormituksen seuranta tulee jatkaa ja tarvittaessa tarkentaa henkilöstön työtehtäviä kuormittumisen

vähentämiseksi. Myös henkilöstön työn suorittamista koskevaa esimiesohjausta tulee jatkaa, jotta yksittäisten työtehtävien hoitaminen saadaan paremmin palvelemaan liiton toimintatavoitteita.

4. Yhteenveto

Keski-Pohjanmaan liiton toiminta on sisäisen valvonnan näkökulmasta toteutunut vuoden 2021 aikana pääosin suunnitellusti ja toimintaa kehittäen. Kehittämistoimenpiteet ovat kohdistuneet sekä liiton avaintulosten suunnittelun ja toteuttamisen parantamiseen, että hyvän hallinnon edistämiseen liiton toiminnassa.

Sisäisessä valvonnassa ei toimintavuoden 2021 aikana havaittu poikkeamia, epäsäännöllisyyksiä tai virheitä. Liiton toiminta on perustunut voimassa oleviin lainsäädöksiin, hallintosääntöön ja ohjeasiakirjoihin.

Huolimatta koronavirustilanteen haitallisista vaikutuksista liiton toimintaan, Keski-Pohjanmaan liitto on kyennyt toteuttamaan liiton perussopimuksen ja vuoden 2021 talous- ja toimintasuunnitelman mukaiset tehtävät pääosin hyvin ja tehtyjen linjausten mukaisesti. Lakisääteisten tehtävien toteuttamisesta ei ole tingitty. Liiton taloudenpito on vakiintunut perustoiminnaksi eikä poikkeamia ole havaittu.

Kokkolassa *11* .1.2022

Jyrki Kaiponen
 Jyrki Kaiponen
 Maakuntajohtaja

Jakelu Maakuntahallitus

Tiedoksi Tarkastuslautakunta